

content/uploads/2017/08/The-Circular-EconomyCoR_UA-2.pdf (дата звернення: 17.09.2022)

2. Варфоломеев М. О. Циркулярна економіка як невід’ємний шлях українського майбутнього в аспекті глобалізації. URL: http://www.economy.uauka.com.ua/pdf/5_2020/202.pdf (дата звернення: 17.09.2022)

3. Губачова О.М., Мельник С.І. Облік у зарубіжних країнах: Підручник. К.: ЦУЛ. 2008. С. 31-40

Степаненко Н.В.,

здобувач вищої освіти

Одеський державний аграрний університет

м. Одеса, Україна

Крюкова І.О.,

д.е.н, професор

Одеський державний аграрний університет,

м. Одеса, Україна

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Упродовж останніх років місцеві бюджети набувають дедалі більшого значення як за обсягом фінансових ресурсів, так і за силою впливу на соціально-економічні процеси, що відбуваються в регіонах. Формування місцевих бюджетів є вагомим складовою бюджетної політики, визначає ступінь ефективності здійснення місцевим самоврядуванням покладених на них функцій і повноважень та впливає на стан соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

В існуючих складних економічних умовах, коли доходи бюджетів знижуються, а навантаження на бюджети зростає, проведення комплексного та системного аналізу використання бюджетних коштів, набуває особливого значення. Важливо відзначити, що наразі уніфікована модель аналізу використання коштів місцевих бюджетів відсутня, що є суттєвим недоліком для подальшого удосконалення обліку та визначення напрямків більш раціонального використання бюджетних видатків.

Враховуючи сучасні теоретичні розробки та існуючу практику роботи органів місцевого самоврядування, для аналізу використання коштів місцевих бюджетів може бути запропонована п’ятиетапна методика, що базується на використанні методів порівняння, економічного аналізу та економіко-статистичних методів (таблиця 1).

Перший етап передбачає проведення узагальненого аналізу виконання місцевого бюджету у звітному бюджетному періоді за основними показниками (доходи, видатки, фінансування, місцевий борг) [2, с. 97]. На цьому етапі здійснюється порівняння фактичних показників з плановими та уточненими плановими, а також визначення абсолютних та відносних відхилень. Якщо в процесі виконання бюджету затверджені суми були змінені, для правильної

оцінки аналізованих даних необхідно використовувати уточнені показники бюджету. До них включаються суми збільшення або зменшення доходів і видатків згідно із рішеннями селищної ради, а також суми вільного залишку бюджетних коштів та видатків за рахунок резервного фонду. Потім фактичні показники вже порівнюються з уточненим планом. За результатами оцінки робляться висновки про виконання плану надходжень та видатків загального та спеціального фондів місцевого бюджету.

Таблиця 1 - Етапи методики аналізу використання коштів місцевих бюджетів

Етап 1	Назва 2	Коротка характеристика 3
Етап 1	Загальна оцінка виконання звітного бюджету за основними показниками	Оцінка абсолютного та відносного відхилення фактичних показників від планових та уточнених планових
Етап 2	Економічний аналіз використання бюджетних коштів	Аналіз використання бюджетних коштів за статтями витрат із використанням горизонтального, вертикального, трендового, факторного та кореляційно-регресійного аналізу
Етап 3	Параметричний аналіз ефективності використання бюджетних коштів	Розрахунок показників фінансової збалансованості, фінансової залежності та ефективності бюджету
Етап 4	Оцінка соціально-економічного ефекту використання бюджетних коштів	Оцінка соціально-економічного ефекту використання бюджетних коштів та результатів надання суспільних послуг населенню за рахунок коштів місцевого бюджету
Етап 5	Висновки та пропозиції за результатами аналізу використання бюджетних коштів	Дослідження впровадження пропозицій попередніх років – скільки пропозицій щодо вдосконалення використання бюджетних коштів були враховані, які саме пропозиції були, які були відхилені та чому

Джерело: Розроблено автором на основі [2,3,4]

Другий етап передбачає проведення економічного аналізу використання бюджетних коштів (за статтями витрат) із використання методів горизонтального, вертикального, трендового, факторного та кореляційно-регресійного аналізу. На цьому етапі відбувається порівняння відносних показників, тобто для фактичних та планових значень максимально деталізовано проводиться аналіз темпів росту, обсягів виконання та аналіз структури видатків в розрізі бюджетної класифікації. Для встановлення чітких тенденцій та можливості їх візуалізації графічним способом доцільно брати показники за 3-5 бюджетних періоди (роки або квартали).

Доцільно, щоб рішенням органу місцевого самоврядування для кожного показника було встановлено умовну межу недовиконання або перевиконання. Перевищення цієї умовної межі буде потребувати обов'язкових пояснень причин суттєвих відхилень фактичних значень від запланованих з боку органів виконавчої влади та розробки заходів щодо стабілізації показника. Для показників використання бюджетних коштів, які щорічно суттєво

недовиконуються або перевиконуються доцільно провести оцінювання необхідності корегування методики їх бюджетного планування [4, с. 476].

Третій етап передбачає параметричний аналіз використання бюджетних коштів, а саме визначення фінансової стійкості (результативності) місцевого бюджету, що залежить від показників фінансової збалансованості, фінансової залежності та ефективності бюджету. Для цього застосовується метод коефіцієнтів, що передбачає розрахунок співвідношень між окремими показниками чи групами показників, і порівняння результатів з нормативними чи середніми даними. Оцінка фінансової збалансованості передбачає розрахунок коефіцієнтів бюджетного покриття, стійкості бюджету, загальної податкової стійкості та покриття видатків міжбюджетними трансферами. Аналіз фінансової залежності бюджету відбувається за рахунок оцінки коефіцієнтів бюджетної залежності, податкової самостійності, стійкості дохідної бази та частки дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів. Для аналізу ефективності бюджету розраховуються коефіцієнти дефіцитності місцевого бюджету, бюджетної результативності, бюджетної забезпеченості населення та показник стабільності дохідної частки бюджету [3, с. 87].

Четвертий етап передбачає оцінку соціально-економічного ефекту використання бюджетних коштів та результативності надання суспільних послуг населенню. Видатки бюджету мають досліджуватися в розрізі таких основних функцій, як економічна, соціальна, управлінська та оборонна. Подальший аналіз видатків на економічну діяльність має проводитися в розрізі галузей (промисловість, будівництво, сільське і лісове господарство, транспорт і зв'язок, житлово-комунальне та шляхове господарства, освіта, медичне забезпечення, тощо).

Аналіз використання бюджетних коштів на цьому етапі передбачає оцінку виконання бюджету в цілому, за видами видатків у розрізі окремих груп і видів бюджетних закладів. Виконання видаткової частини бюджетів аналізується в розрізі програм, відомств і цільового використання (за елементами витрат) [1, с. 123]. Оскільки використання бюджетних коштів часто реалізовується програмно-цільовим методом, то і аналіз видатків з місцевих бюджетів в такому випадку має здійснюватися у відповідності до результативних показників виконання бюджетних програм.

Логічним завершенням проведення аналізу використання бюджетних коштів є п'ятий етап розробленої методики, що передбачає формування висновків та пропозицій. Метою цього етапу є забезпечення взаємозв'язку між проведеною аналітичною роботою, розробленими на її основні пропозиції щодо вдосконалення використання бюджетних коштів та їх подальшим впровадженням. На цьому етапі доцільно проводити кількісний та якісний ретроспективний аналіз врахування та впровадження пропозицій попередніх років – скільки пропозицій щодо вдосконалення використання бюджетних коштів були враховані, які саме пропозиції були, які були відхилені та чому. Важливо наголосити, що соціальний ефект від використання бюджетних коштів часто можна оцінити лише через декілька бюджетних періодів, і такі нюанси має враховувати цей етап аналізу. Також на цьому етапі доцільно сформулювати

короткі пропозиції щодо обліку та планування бюджетних коштів на наступні роки.

Загалом, розроблена методика передбачає оцінку виконання бюджету як фінансового плану розвитку громади, проведення комплексного аналізу впливу на рівень показників різноманітних чинників у їх взаємозв'язку. Належне проведення аналізу використання бюджетних коштів дає можливість виявляти недоліки у виконанні бюджету, залучати резерви, виявляти відхилення від затверджених призначень, виправляти недоліки бюджетування, запобігати бюджетним правопорушенням, давати правильну оцінку виконанню бюджету, стану фінансової та платіжно-розрахункової дисципліни, що дуже важливо для підвищення якості бюджетного планування та подальшого удосконалення обліку селищного бюджету.

Література:

1. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.

2. Заросило А.П. Методичні підходи аналізу доходів і витрат розпорядниками бюджетних коштів. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал.* 2017. Вип. 3-4. С. 95-104.

3. Костирко Л.А., Велентейчик Н.Ю. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Фінансовий простір.* 2016. № 1 (21). С. 83–90.

4. Стеценко Т.В., Яременко В.Г., Лосєва О.М. Відбір проєктів розвитку територіальних громад для співфінансування з місцевих бюджетів. *Економіка і суспільство.* 2017. № 11. С. 474–480.

Сторожук В.Л.

здобувач вищої освіти,

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

Здирко Н.Г.,

д.е.н., професор,

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

ОБЛІК ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

В сучасних умовах переходу до ринкової економіки організація виробництва та реалізації продукції має орієнтуватися на вимоги ринку. Тобто, повинні як найповніше задовольнятися потреби споживачів у якісній овочевій продукції з метою одержання максимального, або ж оптимального прибутку від її реалізації. Виробництво, як об'єкт обліку має двоїстий характер: з одного боку – це процес використання ресурсів, з другого – створення (виготовлення) нового продукту праці. Ця двоїстість (подвійність) набуває єдності у характері